

CAN DÜNDAR RIDVAN AKAR

BELGESEL KİTAPLAR

KARA OĞLAN

DVD
HEDİYELİ

2. BASKI
can
belgesel

CAN DÜNDAR - RIDVAN AKAR
KARAOĞLAN

© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1-7. basım: İmge Yayınları (2006)

Can Yayınları'nda 1. basım: 2015

2. basım: Aralık 2015, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Sırma Köksal

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak fotoğrafı: Ara Güler

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6

Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2467-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750724671

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

CAN DÜNDAR - RIDVAN AKAR
KARAOĞLAN

BELGESEL

CAN DÜNDAR, 16 Haziran 1961'de Ankara'da doğdu. 1982'de AÜ, SBF Basın Yayın Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. 1986'da İngiltere'de London School of Journalism'i bitirdi. 1988'de, ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde Siyaset Bilimi dalında yüksek lisansını tamamladı. 1996'da aynı bölümde doktora derecesi aldı. 1979'dan beri gazetecilik, belgesel yapımcılığı, TV programcılığı, 2015'ten beri *Cumhuriyet* gazetesinin genel yayın yönetmenidir. Kitapları: *Demirkırat* (M.A. Birand ve B. Çaplı'yla birlikte, 1991), *Sarı Zeybek* (1994), *12 Mart: İhtilalin Pençesinde Demokrasi* (M.A. Birand ve B. Çaplı'yla birlikte, 1994), *Gölgedekiler* (1995), *Hayata ve Siyasete Dair* (1995), *Yağmurdan Sonra* (1996), *Ergenekon* (Celal Kazdağlı'yla birlikte, 1997), *Yârim Haziran* (1998), *Benim Gençliğim* (1999), *Köy Enstitüleri* (2000), *Nereye?* (2001), *Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor: Salih Bozok'un Anıları* (2001), *Uzaklar* (2002), *Yükselen Bir Deniz* (2002), *Savaşta Ne Yaptın Baba?* (2003), *Bir Yaşam İksiri: Dr. Nejat F. Eczacıbaşı* (2003), *Mustafa Kemal Aramızda* (Ülkem Özge Sevgilier'le birlikte, 2003), *Büyülü Fener* (2003), *Duvar* (Ege DüNDAR'la birlikte, 2003), *Yıldızlar* (2004), *Sedat Alp: İlk Türk Hititoloğun Yaşam Öyküsü* (Fatma Sevinç'le birlikte, 2004), *Kırmızı Bisiklet* (2005), *Nâzım* (2005), *İlk Durak-İETT* (Nebil Özgentürk'le birlikte, 2005), *Özel Arşivinden Belgeler ve Anılarıyla Vehbi Koç I.* (2006), *Yüzyılın Aşkları* (2006), *Karaoğlan* (Rıdvan Akar'la birlikte, 2006), *İsmet Paşa* (Bülent Çaplı'yla birlikte, 2006), *Yakamdaki Yüzler* (2007), *Ecevit ve Gizli Arşivi* (Rıdvan Akar'la birlikte, 2008), *Ben Böyle Veda Etmeliyim: İsmail Cem* (2008), *Özel Arşivinden Belgeler ve Anılarıyla Vehbi Koç II.* (2008), *Mustafa* (2009), *Anka Kuşu* (2009), *Lüsyen* (2010), *Canım Erdalim Sevgili Babacığım* (2011), *Aşka Veda* (2012), *Birand: Bir Ömür, Ardına Bakmadan* (2012), *Abim Deniz* (2014).

RİDVAN AKAR, 1961'de Zara'da doğdu. 1982'de Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü'nü bitirdi. İÜ İktisat Fakültesi Maliye Bölümü'nde yüksek lisansını yaptı. Türk Haberler Ajansı'nda gazetecilik yaşamına adım attı. Söz, Ekonomik Panorama, Tempo dergilerinde ve Milliyet gazetesinde çalıştı. 32. Gün programıyla da televizyon dünyasına giren Akar, CNN Türk'te haber müdürlüğü yaptı, ayrıca aynı televizyon kanalında *Hayatın Tanığı* adlı belgesel programı ve *Habere Dair* adlı haber programını hazırlayıp sundu. *Madalyon / Cumhuriyet'in Yabancı Tanıkları* ve *12 Eylül / Türkiye'nin Miladı* belgesellerini (Mehmet Ali Birand ve Hikmet Bilâ'yla birlikte) hazırladı. Halen T24'te köşe yazarlığı yapıyor. Eserleri: *Varlık Vergisi / Tek Parti Döneminde Azınlık Karşıtı Politika Örneği* (1992), *İstanbul'un Son Sürgünleri / 1964'te Rumların Sınırdışı Edilmesi* (Hülya Demir'le birlikte, 1994), *İşini Bilen Bir Memur: Engin Civan / Bir Prensesin Hisseli Hikâyesi* (Jale Özgentürk'le birlikte, 1995), *12 Eylül / Türkiye'nin Miladı* (Mehmet Ali Birand ve Hikmet Bilâ'yla birlikte, 1999), *Aşkale Yolcuları* (1999), *Lider Portrelerinde Türkiye* (2001), *Bir Irkçının İhaneti* (2002), *İ Poli ton Polem (İstanbul Kentler Kenti)* (2002), *Ecevit ve Gizli Arşivi* (Can Dündar'la birlikte, 2008), *Rıza Güral'ın Tornası* (2011), *Benim Kale'm / Sadık Özgür'ün Yaşamöyküsü* (2011), *Beşiktaş'ın Dervişî Süleyman Seba* (2014).

İçindekiler

Yeni Baskıya Önsöz.....	11
Önsöz	13
Birinci Bölüm: “Bambaşka Düşleri Vardı”	17
İkinci Bölüm: “Bu Post Seni Uçuracak!”	49
Üçüncü Bölüm: Dağlara Adı Yazılan Adam	79
Dördüncü Bölüm: Çile Çiçeği.....	111
Beşinci Bölüm: Veda.....	141
Kaynakça.....	167

Yeni Baskıya Önsöz

Karaoğlan Belgeseli 2004 yazında yayınlanmış, kitabı 2006 yazında çıkmıştı. Yaklaşık on yıl sonra bu DVD-kitabı yeni baskıya hazırlarken acı bir gerçeği fark ettik:

Bize Bülent Ecevit'i anlatan tanıkların bir kısmını, geçen on yılda kaybetmiştik:

Erdal İnönü, Nilüfer Yalçın, Atilla Karaosmanoğlu, Orhan Tokatlı, Şerafettin Elçi, peşpeşe sonsuzluğa uğurlandılar.

2006 Kasım'ında ise, belgeselin kahramanı Bülent Ecevit göçtü bu dünyadan...

* * *

Platon, 2500 yıl önce yazdığı *Devlet*'te şöyle diyordu:

"Tanrı, aranızdan önder olarak yarattıklarının mayasına altın katmıştır. O yüzden bunlar baş tacı olurlar.

Nasıl genç tayları gürültü patırtı içinden geçirerek ürkek olup olmadıklarına bakarlarsa, biz de onları korkunç durumlarla karşılaştırmalı ya da tersine insanı peşinden sürükleyen zevkler içine salmalı, altını ateşle sınar gibi sınamalıyız. Bu denemelerden başarıyla çıkanı önderliğe getirmeli, ömür boyu şanlı kılmalıyız. Öldükleri zaman da onlara anıtlar dikip en büyük armağanları sunmalıyız."

Tanım, Bülent Ecevit'e tıpatıp uyuyordu.

O da, genç tayların ananevi testinden geçmiş, korkunç durumların, kanlı savaşların harında sınanmıştı. Dünyevi zevklere sırt çevirip mücadelesine asılmasından mayasına altın katıldığı anlaşılınca da halının baş tacı olmuştu.

Öldüğü zaman halk, ona şanına yaraşır bir cenaze töreni yaptı ve tevazuuna yaraşır sadelikte bir anıt dikti.

Yağmur ve izdiham altında, kilometrelerce eşinin cenaze aracını takip eden Rahşan Ecevit, onu –biraz da gönülsüzce- Devlet Mezarlığı'na defnetti, ama hep Oran'daki evlerinin bahçesine gömmeyi hayal ettiğini söyledi; ileride aile mezarlığına taşıyacağını ilan etti.

Ecevit'ten sonra, Ergenekon davasında, ölümünde Başkent Üniversitesi'nin ihmal ya da kastı olup olmadığı tartışması açıldığında, bu belgesel tanık kürsüsüne çıkarıldı. Belgeselin çekimleri sırasında Rahşan ve Bülent Ecevit'in Prof. Haberal'ın ismi üzerinde yaptıkları tartışma, çiftin ricası üzerine belgeselde ve kitapta yer almamıştı. Ancak Ecevit'in ölümünün ardından konunun gündeme gelmesiyle o eski tartışma yeniden açıldı; tutanaklar ortaya çıkarıldı, ham bantlar mahkemeye çağırıldı; şahitlik yaptı.

Belgeselin tarihsel tanıklığı bir kez daha ispatlandı.

* * *

Ölümünden yaklaşık on yıl sonra *Karaoğlan'*ı yeniden sizlerle buluştururken -son on yılda yaşadıklarımıza da bakarak- neyi kaybettiğimiz çok daha iyi anlaşılacağını düşünüyoruz.

Bülent Ecevit'i saygıyla anıyoruz.

Rıdvan Akar, Can Dündar

2015

Önsöz

Bülent ve Rahşan Ecevit çifti henüz aşklarının o en efsunlu döneminde, ilk yıllarında geleceğe ilişkin düşler kuruyorlardı. Onların düşünde ne zenginlik ne kariyer ne de şöhret vardı. Tevazu dolu bir yaşamda, kırlar içindeki bir evde Rahşan Ecevit resim yapacak, Bülent Ecevit de şiir yazacaktı. Ekmeklerini nasıl olsa kazanırlardı. Sanata adanmış bir yaşamda, bir lokma ve bir hırkayla yetineceklerdi. Biri profesör, diğeri milletvekili çocuğuydu. Cumhuriyet aydınlarının yüzünü Batı'ya dönmüş o elit ikliminde siyaseti küçümsüyor, memurluğu akıllarından bile geçirmiyorlardı.

Ancak siyaset bir girdap gibi onları kendine çekti. Memurlukta ise en üst makama kadar giden bir devlet adamlığı tecrübesi yaşandı. Bülent Ecevit 1954 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'nin Çankaya İlçe Teşkilatı'ndan içeriye girdiğinde, siyasete de ilk adımını atmıştı. Aradan elli yıl geçtikten sonra siyasi serüvenine noktayı koydu. Düşlerin yerini gerçekler, dingin bir yaşamın yerini siyasette başarı/başarısızlık, cezaevi/başbakanlık koltuğu, suikastlar/ölümler, hizipler/fraksiyonlarla örülü çelişkili bir tarih almıştı.

Bugün artık çok gecikmiş bir sorudan hareketle şöyle bir soyutlama yapsak, Ecevitler o düşlerini gerçekleştirseydi, Bülent Ecevit sadece bir şiir kitabına sığan o duyarlı, arı ve felsefi şiirleriyle, Rahşan Ecevit ise resimleriyle tanınsaydı, Türk sanatı ne kazanır, Türk siyaseti ne kaybederdi?

Bu muhasebe için artık çok geç. Ancak Bülent Ecevit olmasaydı, Türk siyasetinin "solu", demokrasinin bir neferi eksik kalabilirdi. İlkesinde demokrasi için çaba gösteren, oysa çevresindekiler için aynı hassasiyeti sergilemeyen bir devlet adamının boşluğu kolay kolay dolmayabilirdi.

Elli yıllık siyasi yaşamında Bülent Ecevit'le ilgili pek çok kitap yayımlandı. Pek çok makale, araştırma ve tez hazırlandı. Binlerce haber ve yorum yapıldı. Bu sürecin en önemli kilometre taşları arasında “gazeteci kitapları” türünün öncülerinden olan Kayhan Sağlamer'i bir kez daha anmalı. *Karaoğlan-Bir Ecevit Belgeseli* adlı beş bölümlük çalışmaya imza atan bizler, bu kitapta haleflerimizin çalışmalarından önemli ölçüde istifade ettik. Ancak bu kitabı diğerlerinden, dahası yayınlanan belgeselimizden de “farklı” kılmak, tarihe belgeler bırakmak ve demokrasinin kilometre taşlarının altını çizmek kaygımız vardı.

Bülent ve Rahşan Ecevit'le yaptığımız on iki saatlik söyleşi ve otuzun üzerinde tanıkla yaptığımız görüşmelerle bu kitabı zenginleştirmek ve bir “kaynak” yaratmak çabasıyla hareket ettik. Kitapta yayımlanan belgelerin çok önemli bir bölümü ilk kez gün yüzüne çıkıyor, kimi tarihi olayların perde arkası ilk kez aydınlanıyor.

Kitabın hazırlanmasında hiç kuşkusuz en önemli emek sahipleri Komedy ve Bir TV çalışanı ekip arkadaşlarımız oldu. Ayrıca görüşme taleplerimizi reddetmeyen tanıklara, belgeselin hazırlanma aşamasında destek veren Fikret Bilâ ve Mehmet Çetingüleç'e teşekkür ediyoruz. Kitapta yer alan hatalar hiç kuşkusuz yazarlara aittir.

Rıdvan Akar, Can Dündar

*İNSANOĞLU**

MADDE BİR

dünyaya gelmelidir

MADDE İKİ

sevmeli sevilmeli

dünyayı cennetin

kendisi bilmelidir

MADDE ÜÇ

yaşama sevgisinin

kökleri gönlünde

insanoğlu günün birinde

ölmelidir

dönmelidir dudaklarına

buruk bir elmanın tadı

(DÖRDÜNCÜ MADDE OKUNAMADI)

"Yasa", 1954

* Bülent Ecevit'in bu kitapta yer verilen şiirleri *Bir Şeyler Olacak Yarın: Tüm Şiirler* (Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2009) kitabından alınmıştır. (Y.N.)

*burada bitsin mi hikâye
başlasam mı yeniden her şeye*

*yine tanrı mı olsam
yaratsam mı kendimi
ateşle havayla suyla mı
yalnız eniyle boyuyla mı
neyle kursam*

*boş mu versem tanrılığ
bir başıma otursam
ne ateş ne hava ne su
ne en ne boy
ne Habil ne Kabil
ne soy*

ne ben ne tanrı

"Sonra", 1953

Birinci bölüm

**“BAMBAŞKA DÜŞLERİ
VARDI”**

Tarih onu hangi yüzüyle anımsayacak? Solu iktidara taşıyan dürüst siyasetçi, devletin güvenilir çınarı, politikaya zarafet ve tevazu katan şair mi?

Yoksa solun birliğini engelleyen inatçı, kuşkucu, yalnız lider mi?

Demokrasinin kilometre taşlarında acaba kaç kişi dağlara taşlara yazılan Karaoğlan efsanesini anımsayacak?

Ve kaç siyasette zirveden cezaevine, cezaevinden yeniden zirveye yükselişin ve sonra sandıkta unutulup gidişin nedenlerini sorgulayacak?

Türkiye son elli yılına damgasını vuran bir lideri, bir cumhuriyet aydınını, ülkenin en kritik günlerinin kaptanını nasıl anımsayacak?

1925 yılının 28 Mayıs günü İstanbul'da Beşiktaş, Akaretler'de bir bebek dünyaya geldi. Prof. Dr. Mehmet Fahri Bey ile ressam Fatma Nazlı Hanım, biricik çocuklarının adını Mustafa Bülent koydular. Göbek adı "Mustafa"yı, dedesi din âlimi olan Mustafa Şükrü Bey'den almıştı. "Bülent" adı ise ailesinin temennisini yansıtıyordu. Adı gibi "yüksek, yüce ve ulu" olmasını dilemişlerdi.

1934 yılında Soyadı Kanunu çıkınca, Kurtuluş Savaşı yıllarında Kastamonu'da görev yapan Mehmet Fahri Bey, doğasını

Prof. Dr. Mehmet Fahri Bey, Fatma Nazlı Hanım ve Bülent.

dan çok etkilendiği Ecevit yöresini kütüğüne soyadı olarak kaydettirdi.

“Ecevit” soyadı kütükte kalmayacak, Türkiye siyaset tarihine kazanacaktı.

Mustafa Bülent sakin, uslu ve söz dinleyen bir çocuktuktu. Derslerine çalışıyor, sınıflarını “pekiyi”yle geçiyordu. Ama hocaların izlenimini yansıtan “hal ve gidiş” türü notları, silik kişiliği nedeniyle, “iyi”nin ötesine geçemiyordu.

Bülent Ecevit'in babası.

Bülent Ecevit'in annesi.

Babası Mehmet Fahri Bey, adli tıp hocasıydı. Ancak tek parti döneminin milletvekili olarak sivrilmişti. Bir dönem gazetecilik yapmış ve *Ulus* gazetesinde fıkraları yayımlanmıştı. Annesi Fatma Nazlı Hanım ise kendisini sanata ve resme adanmıştı. Mustafa Bülent'in yaşamı, bu ikisinin bir sentezi olacaktı.

Bülent Ecevit

Ben daha okuma yazma öğrenmeden önce şiir söylemeye başlamıştım. Ve onları anneme dikte ederdim, kendim yazıyı öğrenmediğim için henüz...

Kedi sevgisi çocuk yaşlarda başlamıştı.

Yazıyı öğrendikten sonra, ilk daktilosuna da kavuştu. Ömrü boyunca yanından hiç ayırmayacağı Erica'yla 1938'de tanıştı:

Bülent Ecevit

İsmail Hakkı Okday adında bir eniştem vardı. Sadrazam Tevfik Paşa'nın oğluydu ama Kurtuluş Savaşı için Anadolu'ya geçmişti, subaydı. Bir kardeşinin de İstanbul'da daktilo satan bir mağazası vardı. O mağazadan bana bir daktilo aldı, Erica daktilosunu. Böylelikle daha çocuk yaştayken daktilo kullanmaya başladım.

Bülent Ecevit'i nasıl hatırlıyoruz bugün?

Solu iktidara taşıyan dürüst siyasetçi, devletin güvenilir çınarı, politikaya zarafet ve tevazu katan şair olarak mı?

Yoksa solun birliğini engelleyen inatçı, kuşkucu, yalnız lider diye mi?

Acaba kaç kişi bir dönem dağlara taşlara adı yazılan "Karaoğlan" efsanesini biliyor?

Tabandan zirveye çıkışın, zirveden cezaevine düşüşün, cezaevinden yeniden zirveye tırmanışın ve son olarak da sandıkta unutulup gidişin nedenleri sorgulanıyor mu?

Türkiye, son elli yılına damgasını vuran bir lideri, bir cumhuriyet aydınını, ülkenin en kritik günlerinin kaptanını nasıl anımsıyor?

